

Aanleg Maas en Waalweg (N322) langs Puiflijk en Leeuwen

Het Land van Maas en Waal is echt rivierenlandschap. Het is open, vlak en kent een rationele verkavelingsstructuur. Het is ook een waardevol weidevogelgebied. Doordat het gebied is ingeklemd tussen de Maas en de Waal ligt het relatief geïsoleerd ten opzichte van de rest van Nederland. Pas in 1959 werd de Van Heemstraweg voltooid, waardoor het gebied korte tijd op de hoofdweg tussen Nijmegen en Rotterdam kwam te liggen. Maar al snel werd duidelijk dat een nieuwe verkeersweg noodzakelijk was. In het verlengde van de A73 werd de nieuwe Maas en Waalweg aangelegd tot aan Druten. En bij Tiel werd de Prins Willem Alexanderbrug gebouwd (1972), eerst als tolbrug. Het verkeer tussen Druten en deze brug bleef echter gebruik maken van de Van Heemstraweg langs Beneden en Boven Leeuwen. Binnenkort zal echter dit ontbrekende stuk van de Maas en Waalweg, N322, worden opgeleverd. Het is de aanleg van deze nieuwe weg, die we als één van de iconen voor de Canon Mobiliteit en Ruimte willen voordragen.

Op het eerste gezicht lijkt het een eenvoudige opgave; gewoon een nieuwe weg door een nog relatief leeg landschap. Maar juist dit gegeven in combinatie met een bijzonder proces en een uitgekiend resultaat maakt dit project tot een uniek voorbeeld.

Integrale ontwerpopgave

De opgave is door de Provincie Gelderland niet sec als een verkeersopgave geformuleerd. Bij de aanleg zijn meegenomen:

- Realisatie van waterberging voor de omgeving en een toekomstige woonbuurt van Beneden Leeuwen
- Realisatie van compensatie van verlies aan natuurwaarden (bos).
- Realisatie van een duurzame landschapsstructuur, die moet voorkomen dat het dorp Beneden Leeuwen in de toekomst tot aan de nieuwe weg opruikt.
- Versterking van het recreatieve padennetwerk.
- Integratie van een carpoolvoorziening en bushaltes.
- Beeldende kunst als integraal onderdeel van het ontwerp.

Overzicht viaduct Geerstraat + waterberging

Ruimtelijke kwaliteit onderscheidend bij aanbesteding

De Provincie heeft vervolgens het project in de markt gezet via een aanbesteding op basis van design, construct en maintenance (25 jaar onderhoud). De selectie vond plaats volgens zogenaamde E.M.V.I. (economisch meest voordelige inschrijving) criteria, waarbij ruimtelijke kwaliteit onderscheidend was. Daarbij vroeg de provincie Gelderland het Gelders Genootschap om een ambitienota ruimtelijke kwaliteit voor de N322 op te stellen. Deze notitie omvat de beoordelingscriteria voor ruimtelijke kwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit is daarbij breed geformuleerd; inclusief landschap, architectuur, civiele techniek en beeldende kunst. Er is ingezet op een integraal ontwerp, waarbij de creativiteit is gestimuleerd door ontwerp vrijheid te bieden. Ook werd de verplichting opgenomen om een landschapsarchitect en een beeldend kunstenaar in het aanbestedingsteam op te nemen.

Vijf marktpartijen zijn vervolgens aan de slag gegaan. Tijdens de inlichtingenronde is nog eens extra aandacht gevraagd voor de ruimtelijke kwaliteitsambities. Dit resulteerde in een indiening van 5 plannen met een bijzondere ruimtelijke kwaliteit. Één plan blonk uit en werd als beste beoordeeld door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, die speciaal voor dit project door het Gelders Genootschap werd georganiseerd. Deze commissie bestond uit; Professor ir. E. Luiten, landschapsarchitect te Delft; Ir M. Haring, architect te Rotterdam; W. Korvinus, beeldend kunstenaar te Arnhem; Ir. J. Wabeke, stedenbouwkundige te Arnhem. De heer Wabeke werd gevraagd om de realisatie van ruimtelijke kwaliteit tijdens de uitvoeringsfase namens de Provincie te bewaken.

Evaluatie van het proces

Deze aanbestedingsprocedure is door PricewaterhouseCoopers geëvalueerd. De procedure werd als vernieuwend bestempeld; de ambitienota en samenstelling van de commissie als goed en het doorlopen van het proces als open en transparant. Zowel door de provincie Gelderland als door inschrijvende partijen is de procedure positief ervaren.

Vanuit de aanbestedingsteams kregen we terug de beeldend kunstenaar in de aanbestedingsteams zorgde voor een ander, meer creatief proces.

Het resultaat

Maar wat echt telt is natuurlijk het resultaat. De opdracht werd gegund aan de combinatie Ballast Nedam/ Van Gelder op basis van een plan van wUrk, architectuur stedenbouw landschap, Atelier van Corven en DHV.

De commissie ruimtelijke kwaliteit rapporteerde: "Dit plan is van alle plannen het meest compleet uitgewerkt. Het is doordacht op alle schaalniveaus en in de aanbidding lijkt niets te ontbreken. Er worden zelfs extra zaken aangeboden. Beeldende kunst is bij dit plan integraal toegepast en draagt bij aan de karakteristiek van de weg....Met het toepassen van de rabatten toont het plan respect voor de karakteristiek van dit landschap en wordt tegelijk een nieuwe beeldende kwaliteit toegevoegd. Een kwaliteit die zowel voor de weggebruiker, als voor de inwoners van Beneden Leeuwen is te beleven, mede doordat er een compleet recreatief netwerk wordt aangeboden."

Naast het gegeven dat sprake is van een afgewogen integraal ontwerp zijn er enkele bijzonderheden te vermelden.

Waterberging

Met de oplossing voor de waterberging in de vorm van rabattenweides wordt een bijzonder beeldend element toegevoegd aan het landschap met tevens natuurwaarden. Mooi is dat het via een door de kunstenaar ontworpen picknickplek is verbonden met de weg. Er niet is gekozen voor de makkelijkste oplossing; het verbreden van de sloten langs de weg, want dan zou de snede van de weg in het landschap worden vergroot, terwijl met deze oplossing het landschap versterkt wordt, zodat het de weg beter kan opnemen.

Overzicht viaduct Zijveld en waterberging

Oplossing voor lichthinder, schapen voor bermbeheer

Er zat een dilemma in de ontwerpopgave. Enerzijds moest er een oplossing worden geboden om de lichthinder van de koplampen voor de weidevogels te beperken. Anderzijds zou de weg de openheid van het landschap zo min mogelijk moeten

aantasten. In dit plan is ervoor gekozen om de bermen van de weg te beheren met schapen. Door zo het gras laag te houden blijven de vogels weg bij de weg, wat het aantal aanrijdingen beperkt. Het raster langs de schapenweides is deels uitgevoerd als houten planken, die als lamellen de lichtinstraling van auto's beperken in één richting, maar in de andere richting het doorzicht niet belemmeren. Dit is een zeer creatieve en geïntegreerde oplossing, die bovendien past bij dit landschap.

Doorzicht door lamellen raster (foto)

Viaduct Zijveld met schapen voor bermbeheer

Viaduct Zijveld (foto)

Viaducten met extra gebruiksmogelijkheden

De viaducten zijn inclusief de grondlichamen ontworpen als bijzondere objecten in het landschap. Bovenop het viaduct Geerstraat is bovendien door de kunstenaar een uitzichtpunt gemaakt, dat de fietser belooft, die de weg omhoog heeft gemaakt.

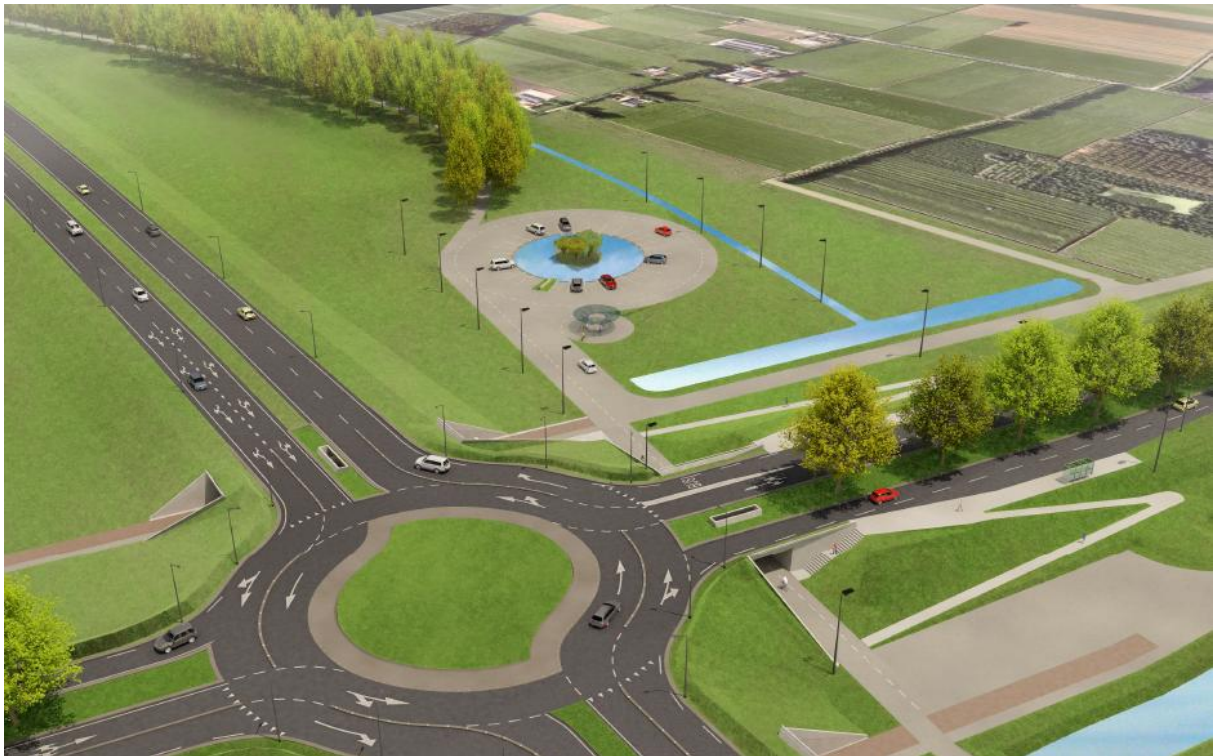
Viaduct Geerstraat met uitzichtplek

Carpoolplek, fietsenstalling en bushokjes opgenomen in bijzondere plek

De kruising met de Van Heemstraweg was een lastige en complexe opgave. Door de rotonde hoog te houden kunnen de fietsers op maaiveld onder de wegen door. Er ontstaan veilige en logische routes. De bushaltes en de carpool plek zijn niet op een standaard manier gemaakt, maar gebruikt om hier een bijzondere plek te creëren. De hand van de kunstenaar is te zien aan het ontwerp van de bushokjes en de fietsenstalling.

Netwerk van wandel en fietspaden versterkt

Het landschap ten zuiden van Beneden Leeuwen was niet bijzonder toegankelijk voor recreatief gebruik. De grote schaal maakte het ook niet zo aantrekkelijk. De aanleg van de weg dreigde de toegankelijkheid verder aan te tasten. In plaats daarvan zijn in dit plan doodlopende wegen doorverbonden en nieuwe paden gecreëerd. De aanleg van de rabattenweides en de bijzondere vormgeving van de viaducten maken ook nog eens dat er meer is te beleven voor de fietser of de wandelaar. Naast een rondweg voor het snelverkeer heeft Beneden Leeuwen er een nieuw dorpsommetje bij gekregen.

Knoop Van Heemstraweg + carpoolplek

Fietsenstalling bij carpoolplek

Meer informatie:

<http://www.gelderland.nl/eCache/DEF/8/814.html>